Exempel på lägenhetstyper och areor med och utan avskiljbarhet

Studie slutförd 2005 12 30 av arkitekt SAR/MSA Eva Björklund. Bostadslaget

Uppdrag

Att med illustrativa planlösningar belysa problemställningar i det parallella konsultuppdraget ”Fördjupad analys av avskiljbarhetskravet i BBR 3:21”.

Utgångspunkter

Som utgångspunkter gäller den svenska bygglagstiftningen med BVL paragraf 2, BVF paragrafer 11, 12, BBR avsnitt 3. För dimensionerande mått har Svensk standard 91 42 21 version 4 använts, men även på prov den ännu ej antagna version 5 för lägenheter mindre än 40 m2. När det gäller utrymmes- och utrustningsbehov för respektive funktion och olika antal personer har Svensk standard 91 42 22 utgjort projekteringsunderlag. Se även Bilaga 2: Exempel på lägenhetstyper och areor för 1, 2 eller 3 personer ” i Boverkets rapport ”Bra bostadsutformning” 2003.
I denna nya studie har som jämförelse prövats hur avsteg från BBRs regler om avskiljbara utrymmen påverkar areabehovet, dock fortfarande med samma funktionsinnehåll, dimensionerande mått, utrymmes- och utrustningsbehov. Här har också innefattats särskilda boendeformer för äldre, studerande och ungdom. Här ingår också några exempel på 1-personsbostäder som kan disponeras som dubbletter för studerande och ungdom, och 2-och 3-personsbostäder med 2 stora sovrum, även kallade dubbletter.

Tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga

• Alla utrymmen, utrustning och möbelgrupper ska kunna nås och användas av person med rullstol enligt svensk standards normalnivå.
• Bullrande utrustning ska kunna avskiljas med väggar och dörr. I bostäder ≤ 55 m2 behöver dock bara kök/kokvrå eller sovrum kunna avskiljas från samvaro/vardagsrum, inte både och.
I planlösningarna belyses konsekvenser av att slopa detta krav, och följande:
• Det ska vara lätt att orientera sig i bostaden genom kontakt med dagsljus (fönster), tydliga rumsformer och samband och möblerbarhet med tydliga passager mellan möbelgrupper.

Bostad för 1 person

• Badrum med plats för tvättmaskin 60x60 cm*
• Rum eller avskiljbar del för daglig samvaro, soffgrupp 4 platser (3 + rullstol) samt TV och 3 bokhyllor
• Rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila, plats för enkelsäng och sängbord, rullstolstillgänglig på ena sidan, passage vid fotändan och utrymme för hjälpare andra sidan (minst 270 x 270 cm) **
• Rum eller avskiljbar del av rum med inredning och utrustning för matlagning och förvaring av livsmedel (kök), enligt svensk standard 400 cm, dock på prov även bara 360 cm i bostäder mindre än 40 m2.
• Utrymme för måltider i eller i närheten av köksinredndinge, 4 platser, 3 om en är rullstolsburen
• Utrymme för hemarbete, skrivbord 80 x 160 cm ***
• Entréutrymme som ger plats för ytterkläder mm, kapphylla, byrå och stol, alternativt rullstol
• Utrymme för förvaring, 240 cm klädstångslängd + städskåp, varav 120 cm klädstångslängd tillgänglig för rullstolsburen
• Balkong/uteplats med plats för rullstol vid bord
• Sovrum eller kokvrå/kök ska vara avskiljbart med fönster

Bostad för 2 personer

• Badrum med plats för tvättmaskin 60x60 cm*
• Rum eller avskiljbar del för daglig samvaro, soffgrupp 4 platser (3 + rullstol) samt TV och 3 bokhyllor
• Rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila, plats för parsäng, minst 300 x 370 cm (rullstolstillgänglig ena sidan, rullstolpassage vid fotändan och utrymme för gående på andra sidan)
• Rum eller avskiljbar del av rum med inredning och utrustning för matlagning och förvaring av livsmedel (kök), enligt svensk standard 420 cm
• Utrymme för måltider i eller i närheten av köket, 4 platser, 3 om en är rullstolsburen
• Utrymme för hemarbete, skrivbord 80 x 160 cm
• Entreutrymme som ger plats för ytterkläder mm, kapphylla, byrå och stol, alternativt rullstol
• Utrymme för förvaring, 300 cm klädstångslängd + städskåp, varav 120 cm klädstångslängd tillgänglig för rullstolsburen
• Balkong/uteplats med plats för rullstol vid bord
• Sovrum och kokvrå/kök ska vara avskiljbara med fönster

Bostad för 3 personer

• Badrum med plats för tvättmaskin 60x60 cm
• Rum eller avskiljbar del för daglig samvaro, soffgrupp 5 platser (4 + rullstol) samt TV och 3 bokhyllor
• Rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila, plats för parsäng, minst 300 x 370 cm (rullstolstillgänglig ena sidan, rullstolpassage vid fotändan och utrymme för gående på andra sidan)
• Rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila, säng 90x210 + sängbord, rullstolssväng

på ena sidan av sängen (rumsbredd minst 220 cm), respektive åtkomlig från båda håll (minst 270 x 270 cm).
• Rum eller avskiljbar del av rum med inredning och utrustning för matlagning och förvaring av livsmedel (kök), enligt svensk standard 500 cm
• Utrymme för måltider i eller i närheten av köket, 5 platser, 4 om en är rullstolsburen
• Utrymme för hemarbete, skrivbord 80 x 160 cm
• Entreutrymme som ger plats för ytterkläder mm, kapphylla, byrå och stol, alternativt rullstol
• Utrymme för förvaring, 360 cm klädstångslängd + städskåp, varav 120 cm klädstångslängd tillgänglig för rullstolsburen
• Balkong/uteplats med plats för rullstol vid bord
• Sovrum och kokvrå/kök ska vara avskiljbara med fönster
*Badrum med plats enbart för tvätt förutsätter närbelägen tvättstuga
** I lägenheter mindre än 40 m2 genom ommöblering, t ex byte mellan samvaroplats och sängplats.
*** I lägenheter mindre än 40 m2 60 x 120 cm.

Särskilda boendeformer för äldre

Med gemensamma utrymmen (för liten grupp) för matlagning, samvaro och/eller måltider

• Stort badrum, typ 220 x 220 cm
• Rum eller avskiljbar del av rum för samvaro och måltider med plats för liten sittgrupp (två fåtöljer och soffbord) och matbord 80 x 110 (för 3 pers, varav en i rullstol) eller soffgrupp för fyra (soffa och en fåtölj och soffbord) och matbord 80 x 80 cm, bokhylla och TV
• Rum eller avskiljbar del av rum med plats för säng med sängbord, med två alternativa placeringar, i vägghörn med svängrum för rullstol på ena sidan, eller ut från vägg med svängrum för rullstol på ena sidan, passage 60 cm på andra sidan, och förbi fotändan (i princip avskiljbart utrymme minst 270 x 270 cm)
• Köksinredning, reducerad till 120 -180 cm (behöver inte installeras i gruppbostäder för åldersdementa, men plats ska finnas) om det finns gemensam mathållning för en liten grupp
• Plats för skrivbord e.d. i sovrum eller allrum
• Entré/kapprum med plats för kapphylla och garderob samt helst även, byrå och stol, alternativt rullstol. Svängrum 150 cm.
• Utrymme för förvaring, 180 cm klädstångslängd plus städskåp
• Balkong/uteplats med plats för rullstol vid bord
• Sovrum eller kokvrå/kök ska vara avskiljbart med fönster

Särskilda boendeformer för studerande och ungdom

Enkelrum med gemensamma utrymmen samvaro, tvätt och förråd

• Entré med kapphylla 60 cm
• Garderober (180 cm), städskåp
• Duschrum, svensk standard med tillgänglighet för rörelsehindrade, typ 170 x 190 cm, dörr från entré
• Köksinredning, 220 cm, i avskiljbart utrymme med fönster, dock med undantag för bostäder för studerande där indirekt dagsljusbelysning accepteras
• Rum eller avskiljbar del av rum med plats för
Säng med sängbord i vägghörn (ej under fönster/mot radiator), tillgängligt med rullstol från

en långsida
Stort skrivbord (80 x 160 cm) med plats för rullstol
Två fåtöljer och soffbord eller matbord 80 x 110 (för 3 pers, varav en i rullstol)
1-2 bokhyllor och TV

Kommentar

Studien omfattar bara ett urval lägenhetstyper som i den parallella studien ”Fördjupad analys av avskiljbarhetskravet i BBR 3:21” visat sig vara av intresse att pröva med avseende på konsekvenserna om kravet på avskiljbarhet slopas. Planstudierna visar till att börja med ibland något större areor än de exempel på lägenhetslösningar som utgjort underlag i den parallella studien. Det beror på att dessa ofta underskrider Svensk Standards dimensionerande utrymmes- och utrustningsbehov och mått. Så jämförelsen med avseende på areabehov måste göras utifrån rekonstruerade exempel med samma utgångspunkter som studien i övrigt.
De redovisade exemplen tyder på att ett slopande av kravet på avskiljbarhet påtagligt kan påverka areabehovet i några av de allra minsta bostäderna. Minskningen är tydlig i studentrummet, och i gruppbostaden för äldre, men även i en mycket djup 1-personsbostad, mindre än 40 m2. Ännu tydligare blir areaminskningen när samtidigt köksinredningen minskar till den lägre nivå som anges i förslaget till Svensk Standard version 5.
Men redan i de minsta lägenheterna framkommer också de konsekvenser som överväger i större lägenheter, dvs djupa, mörka rum och begränsad valfrihet i användning och möblering. Redan i lägenheter dimensionerade för 2 personer (utrustning, möbelinnehåll) blir areareduktionen ingen eller mycket begränsad, medan konsekvenserna för kontakt med dagsljus och för den mångsidiga användbarheten blir stora.

Sammanställning av planstudierna

Förkortningar

För enkelhetens och korthetens skull har använts följande förkortningar och begrepp

K	Avskiljbart fönsterförsett Kök med matplats
kv	Avskiljbar fönsterförsedd kokvrå (plats för köksinredning, men inte för matplats)
ki	Köksinredning i utrymme som ej är avskiljbart med fönster
R	Vardagsrum = Rum eller avskiljbar del för daglig samvaro, Sovrum = Rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila

Bostad för 1 person < 40 m2

1.1.a 2 Rkv-Rki, dagens regler, lång fasad, 38,5 m2
1.1.b 1 Rkv, dagens regler, kort fasad, 38,5 m2
1.1.c 1 Rki, utan avskiljbart kök/kokvrå eller sovrum, 38 m2
1.1.d 1 Rki, utan avskiljbart kök/kokvrå eller sovrum, 35,2 m2
1.1.e 1 Rki, dito med kortare köksinredning, 36,8 m2
1.1.f 1 Rki, dito med kortare köksinredning, 34,2 m2

1S.a Studentrum, dagens regler, 26 m2
1S.b Studentrum, utan avskiljbart köksutrymme, 23 m2

1Ä.a 2 Rki, Gruppbostad för äldre, dagens regler, 33,6 m2
1Ä.b 1 Rki, Gruppbostad för äldre, utan avskiljbart sovrum eller kök/kokvrå, 30,4 m2

Bostad för 1 person ≤ 55 m2

1D.a 2 Rkv, dagens regler, dubblettalternativ, 43 m2
1D.b 2 Rki, dagens regler, dubblettalternativ, 43 m2

1.2.a 2 RK, dagens regler, lång fasad, kök vid fönster, 53,3 m2
1.2.b 3 Rki, dagens regler, lång fasad, indragen köksinredning, 53,3 m2
1.2.c 2 Rki, dagens regler, köksinredning i vardagsrum 47,8 m2

Bostad för 2 personer

2.1.a 2 RK, dagens regler, traditionell utformning i lamellhus, 58,8 m2
2.1.b 2 Rkv, dagens regler, loftgångshus/markbostad, 58,8 m2
2.1.c 2 Rki, utan avskiljbart köksutrymme, 58,8 m2

2.2.a 2 RK, dagens regler, parallellkök, 58,6 m2
2.2.b 2 Rki, utan avskiljbart köksutrymme, 57,4 m2

2.3.a 2 RK, dagens regler, 3 Rki dubblettalternativ, 54 m2

Bostad för 3 personer

3.1.a 3 RK, dagens regler, parallellkök, 67 m2
3.1.b 3 Rki, utan avskiljbart köksutrymme, 67 m2

3.2.a 3 RK, dagens regler, parallellkök, 68,3 m2
3.2.b 3 Rki, utan avskiljbart köksutrymme, 65,8 m2

3.3.a 3 Rkv, dagens regler, enkelsidig, 63,8 m2
3.3.b 3 Rki, utan avskiljbart köksutrymme, 63,8 m2

3.4.a 3 Rki, utan avskiljbart köksutrymme, dubblettalternativ, 64 m2

Planillustrationer

enlig ovan sammanställning på sidor 6 -22

BO STADS LAGET
EVA BJÖRKLUND ARKITEKTKONTOR AB

1.1.a 38,5 m2

1.1.c 38 m2
1.1.e 36,8 m2

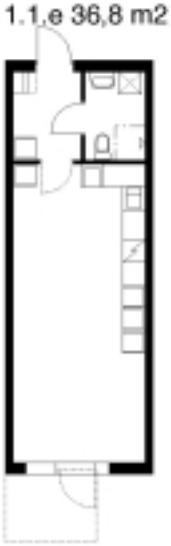

1.1.d 35,2 m2
1.1.f 34,2 m2

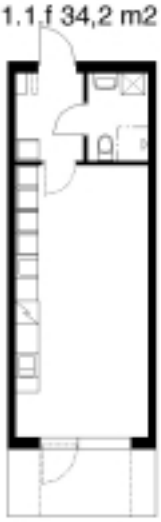

1.1.b 38,5 m2

1.2.a 53 m2

1.Ä.a 33,6 m2

1.Ä.b 30,4 m2

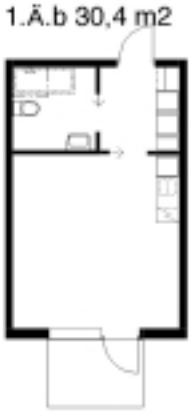

1.2.b 53 m2

1.2.c 47,8 m2

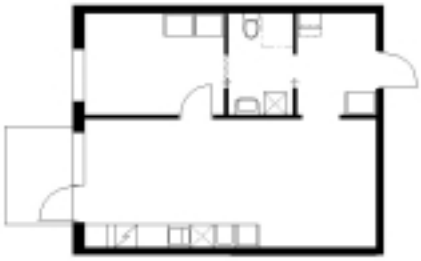

1.D.a 43 m2

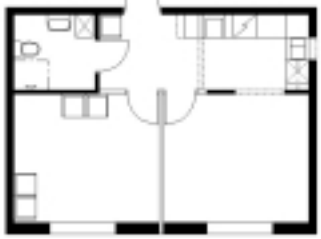

1.S.a 26 m2

1.S.b 23 m2

1.D.b 43 m2

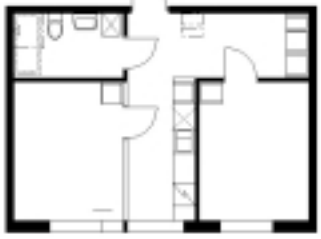

05 12 30/EB

BO STADS LAGET

1.1.a
Med lång fasad
2 Rkv - Rki, 38, 5 m2
I hörnläge 2 Rkv
avskiljbart sovrum och kokvrå
3 fönsterrum
Enkelsidig 2 Rki
avskiljbart sovrum
2 fönsterrum
Båda uppfyller dagens krav

Möblering för rullstolsanvändning

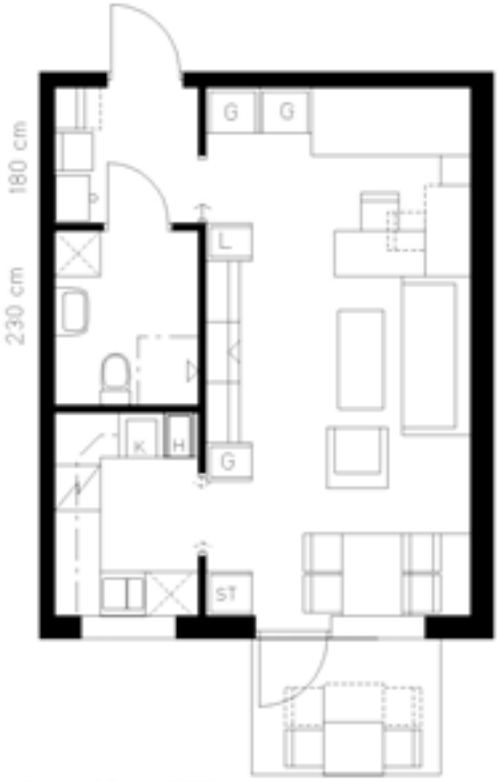

1.1.b
Kort fasad,
1 Rkv, 38,5 m2
avskiljbar kokvrå
2 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

051230/EB

BO STADS LAGET

1.1.c
1 Rki 38 m2
Utan avskiljbarhet
Köksinredning i innerhörn
Avstånd till fönster 8,1 meter

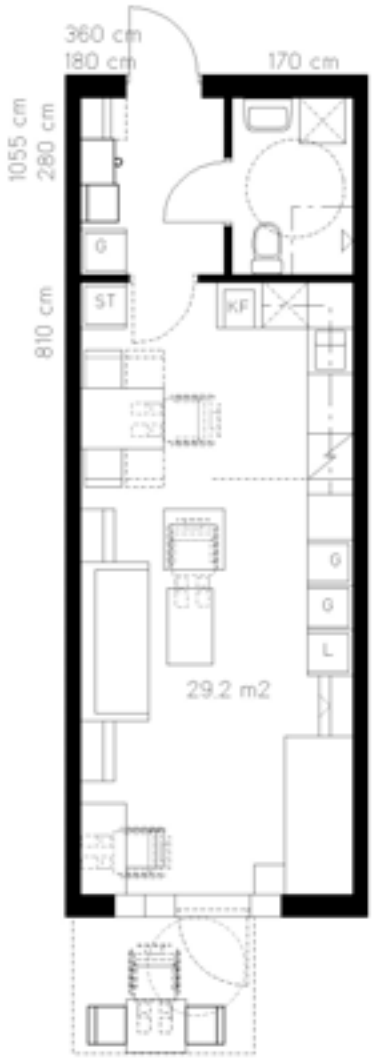

1.1.d
1 Rki 35,2 m2
Utan avskiljbarhet
Sängplats i innerhörn
Avstånd till fönster 7,6 meter

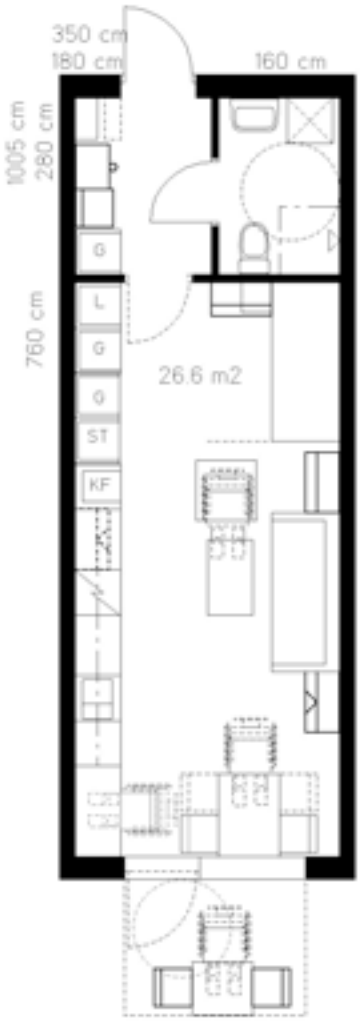

051230/EB

BO STADS LAGET

1.1.e
Kortare köksinredning
1 Rki 36,8 m2,
Utan avskiljbarhet
Köksinredning i innerhörn
Avstånd till fönster 7,85 meter

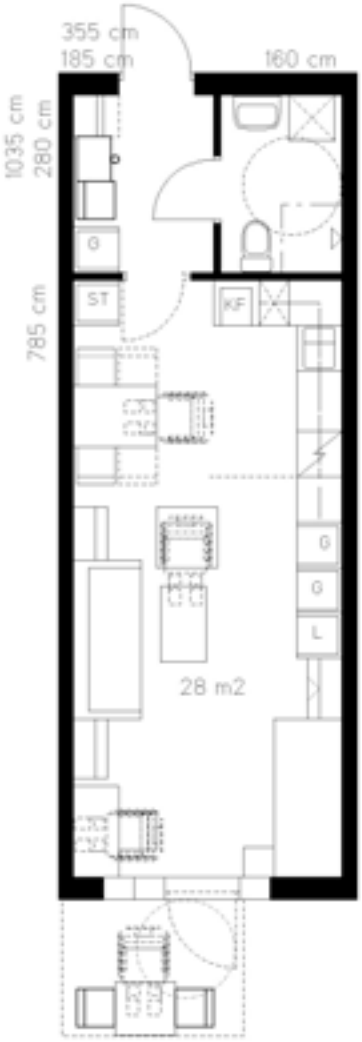

1.1.f
Kortare köksinredning
1 Rki 34,2 m2
Utan avskiljbarhet
Sängplats i innerhörn
Avstånd till fönster 7,2 meter

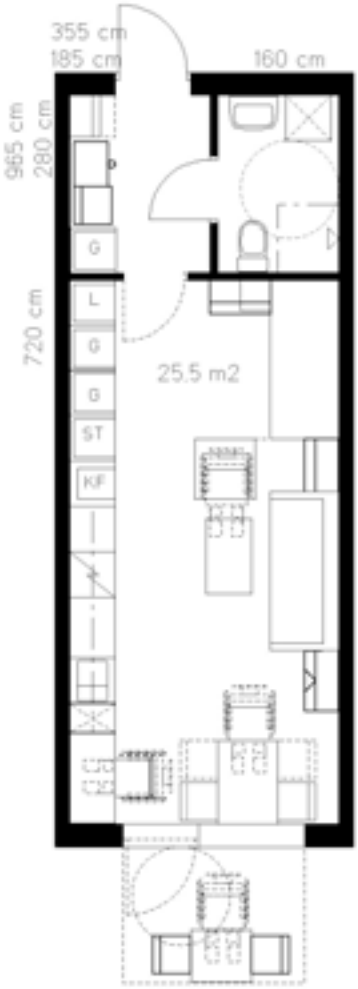

06 1230VEB

BO STADS LAGET

1S.a
Studentrum 26 m2
Avskiljbar köksinredning
med indirekt ljus
Uppfyller dagens krav

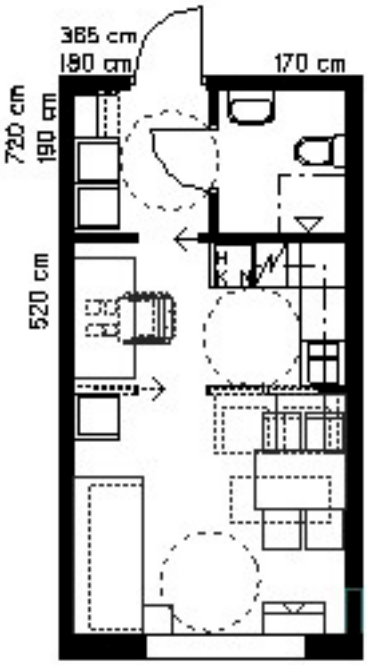

1S.b
Studentrum 23 m2
Utan avskiljbarhet

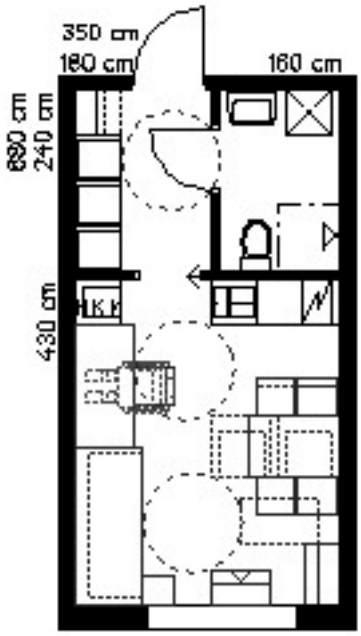

05 12 30 /EB

BO
STADS
LAGET

1Ä.a
Gruppbostad för äldre
2 Rki, 33,6 m2
Uppfyller dagens krav
Avskiljbart sovrum
2 fönsterrum

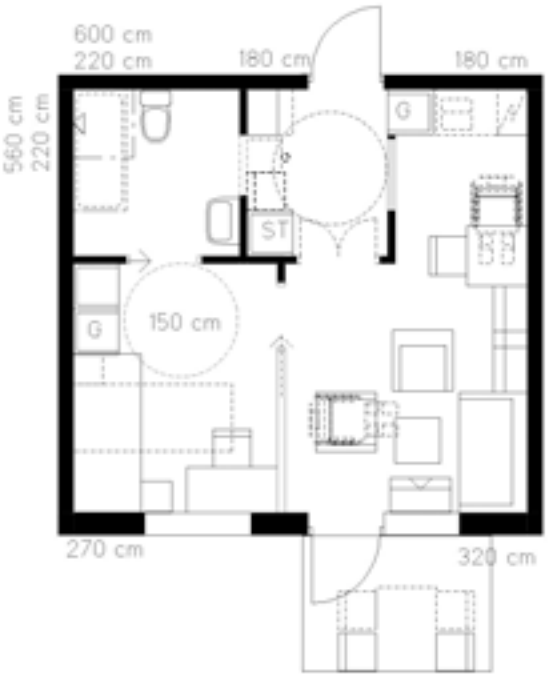

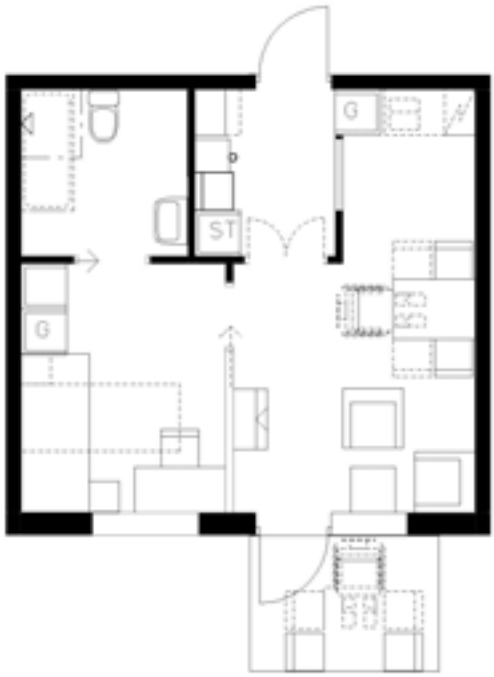

1Ä.b
1 Rki, 30,4 m2
Utan avskiljbarhet
1 fönsterrum

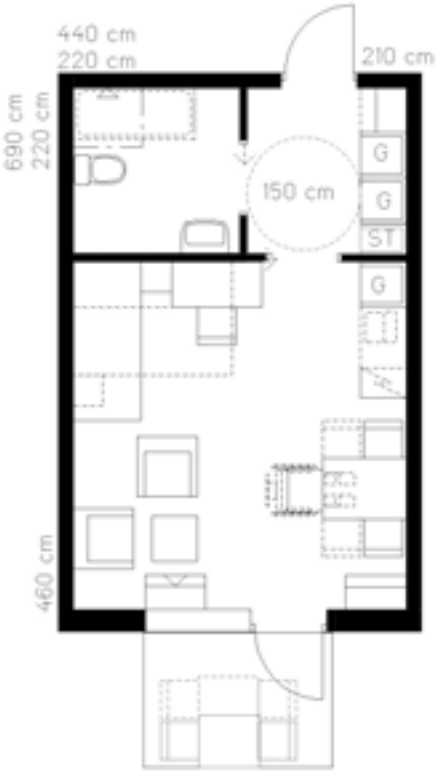

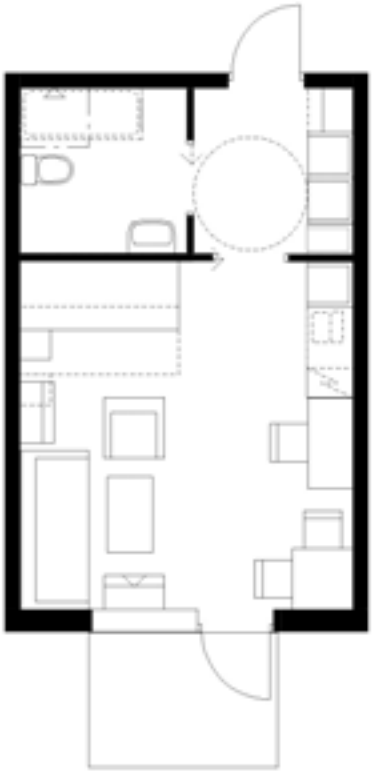

05 12 30/EB

BO STADS LAGET

1D.a
2 Rkv - Rki, 43 m2
I hörnläge 2 Rkv, avskiljbar kokvrå,
3 fönsterrum
Enkelsidig 2 Rki,
köksinredning ej avskiljbar
2 fönsterrum
Båda uppfyller dagens krav

Möjlig att disponera som dublett,
men den enkelsidiga uppfyller då ej
kravet på att avskiljbart utrymme
ska ha fönster

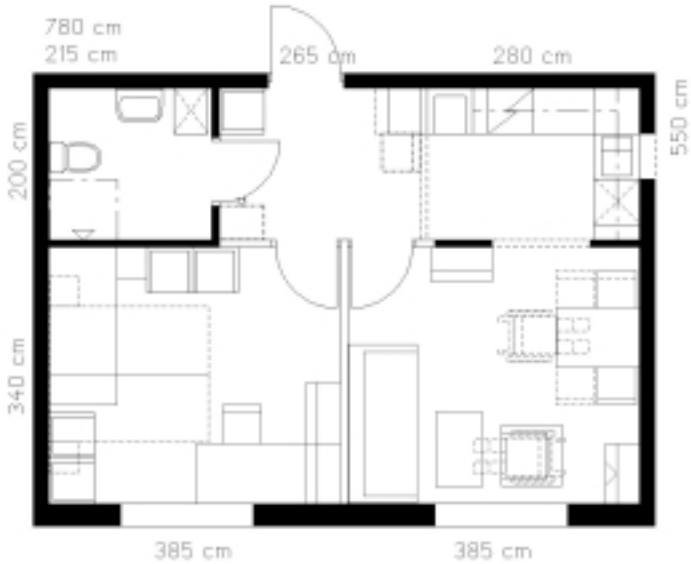

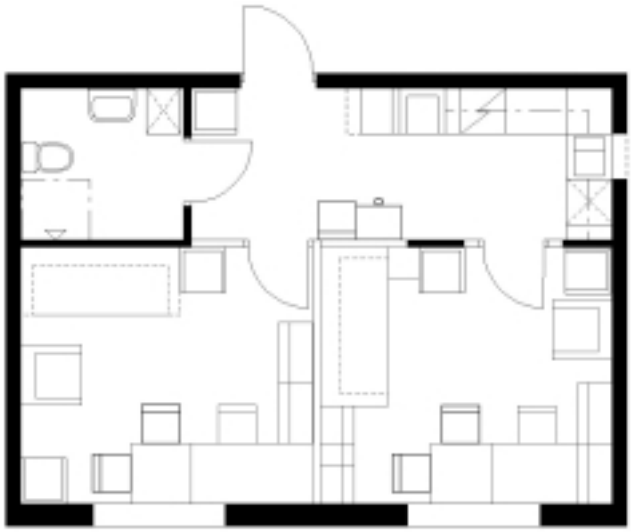

1D.b
Enkelsidig
2 Rki 43 m2 ,
köksinredning avskiljbar
3 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

Möjlig att disponera som dublett

05 12 30/EB
BO STADS LAGET

1.2.a
Enkelsidig med lång fasad
2 RK 53,3 m2
3 fönsterrum, valbar fördelning
stort sovrum, litet vardagsrum
eller tvärtom
med kök vid fönster
Uppfyller dagens krav

1.2.b
2 RK - 3 Rki 53,3 m2
med indragen köksinredning
Uppfyller dagens krav

1.2.c
Enkelsidig med kort fasad
2 Rki 47,8 m2
köksinredning ej avskiljbar
2 fönsterrum
Uppfyller dagens krav
Längsta avstånd till fönster 7,7 meter

BO STADS LAGET
EVA BJÖRKLUND ARKITEKTKONTOR AB

2.1.a 58,8 m2

2.1.b 58,8 m2

2.1.c 58,8 m2

2.3.a 54 m2

2.2.b 57,4 m2

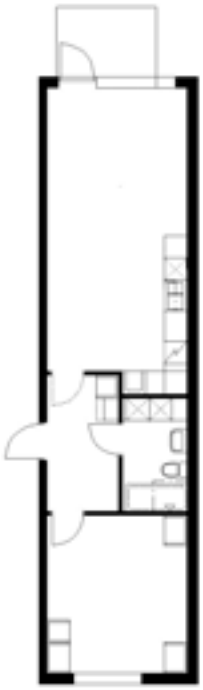

2.2.a 58,6 m2

2.1.a
2 RK 58,8 m2
traditionell utformning
i lamellhus
4 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

2.1.b
2 Rkv 58,8 m2
i loftgångshus el. markbostad
4 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

05 12 30/EB
BO STADS LAGET

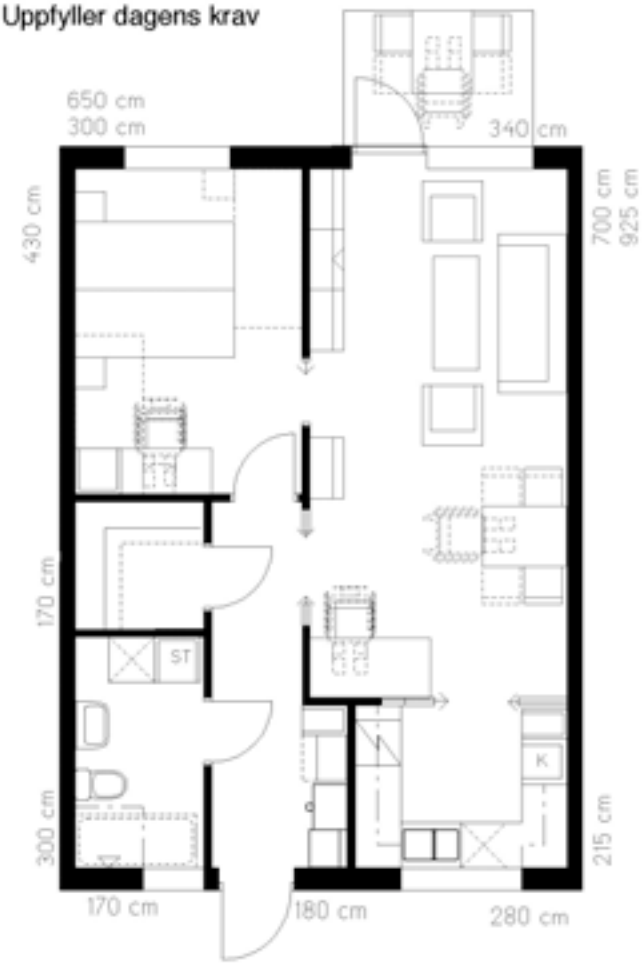

2.1.c
2 Rki 58,8 m2
Utan avskiljbart köksutrymme
2 fönsterrum
Avstånd till fönster 9.25 meter

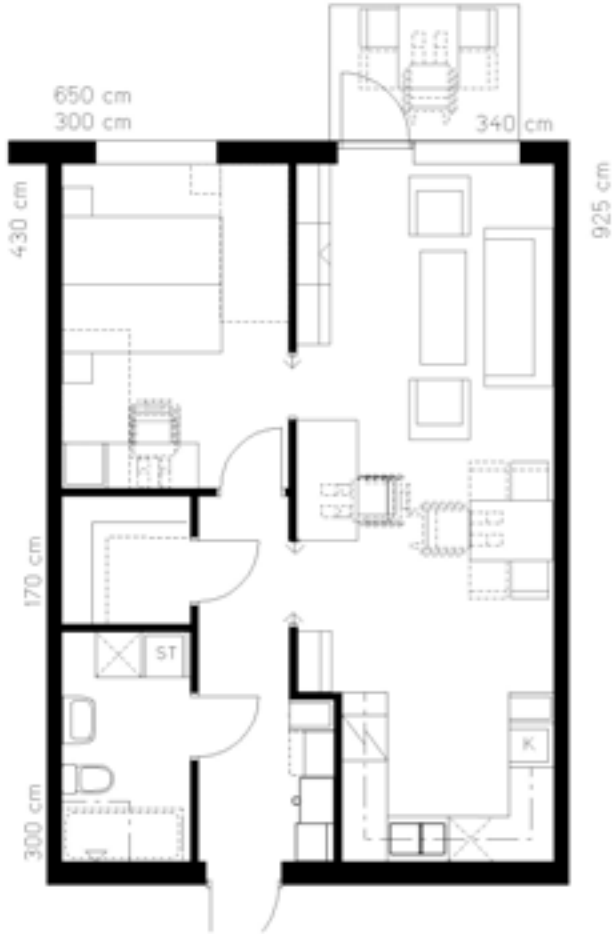

051230/EB

BO STADS LAGET

2.2.a
2 RK 58,6 m2
parallellkök
3 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

2.2.b
2 Rki 57,4 m2
2 fönsterrum
Utan avskiljbart köksutrymme
Avstånd till fönster 7,5 meter

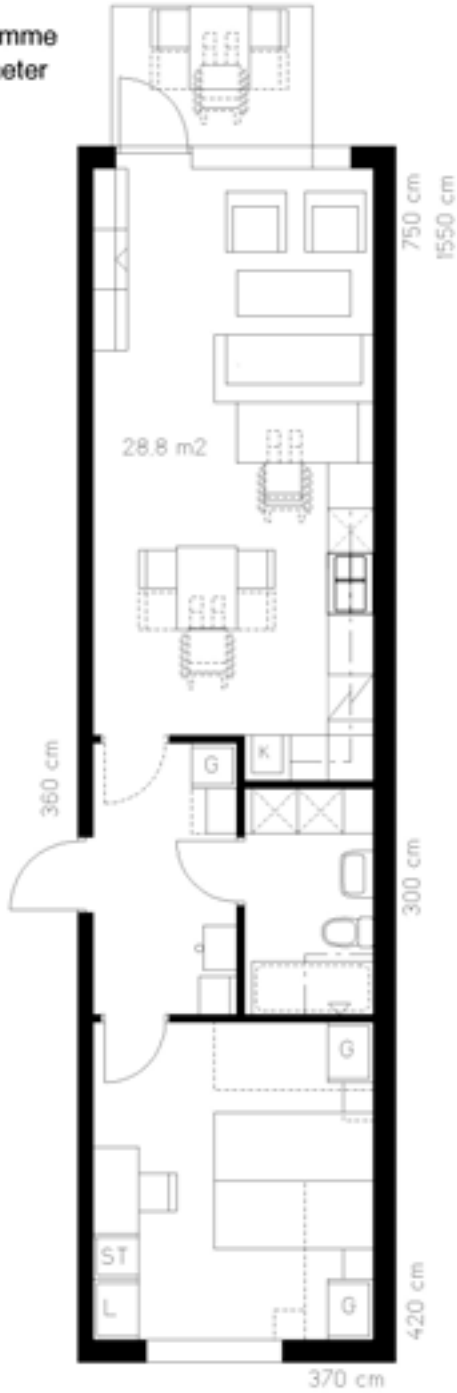

2.3.a
2 RK 54 m2
stort kök, litet vardagsrum
3 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

06 12 30/EB

BO STADS LAGET

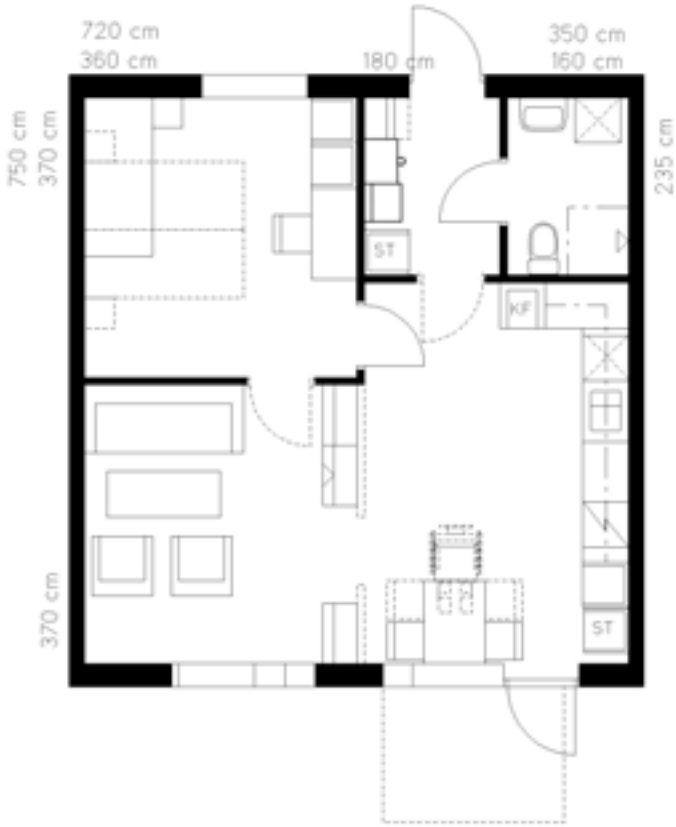

Användning som dublett
3 Rki 54 m2
3 fönsterrum

BO STADS LAGET
EVA BJÖRKLUND ARKITEKTKONTOR AB

3.1.a 67 m2

3.1.b 67 m2

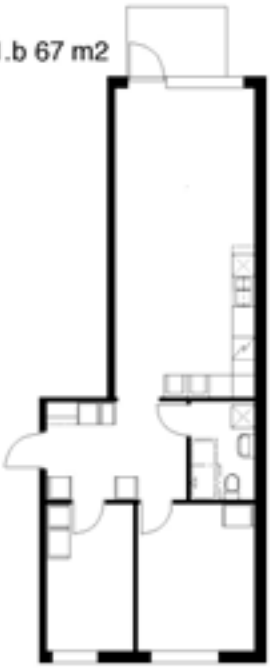

3.2.a 68,3 m2

3.3.a 63,8 m2

3.2.b 65,8 m2

3.3.b 63,8 m2

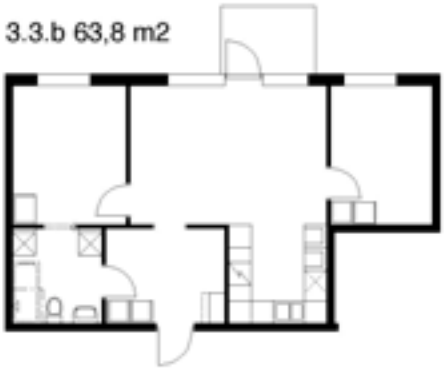

3.4.a 64 m2

05 12 26/EB

BO STADS LAGET

3.1.a
3 RK 67 m2
parallellkök
4 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

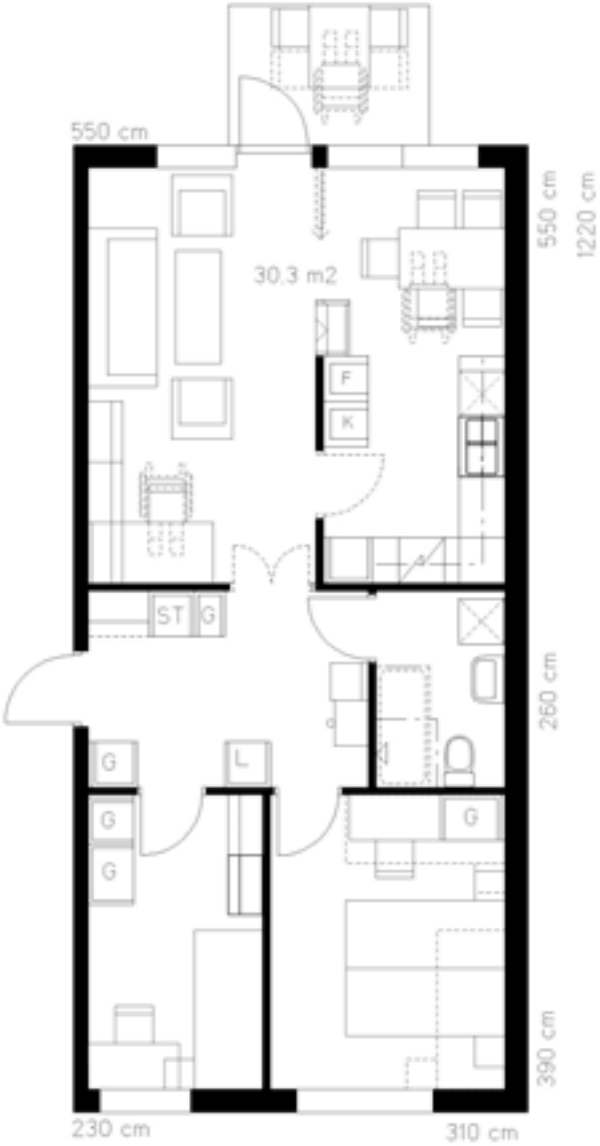

3.1.b
3 Rki 67 m2
3 fönsterrum
Utan avskiljbart köksutrymme
Avstånd till fönster 8,2 meter

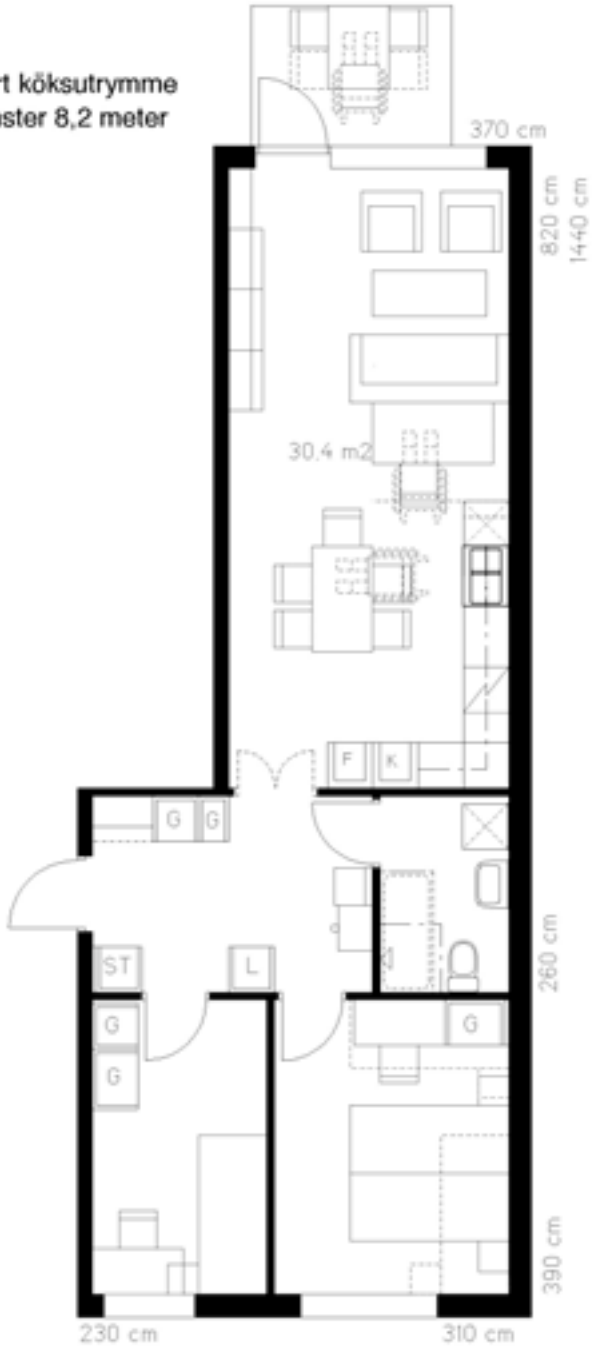

3.2.a
3 RK 68,3 m2
parallellkök
4 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

05 12 30/EB

BO STADS LAGET

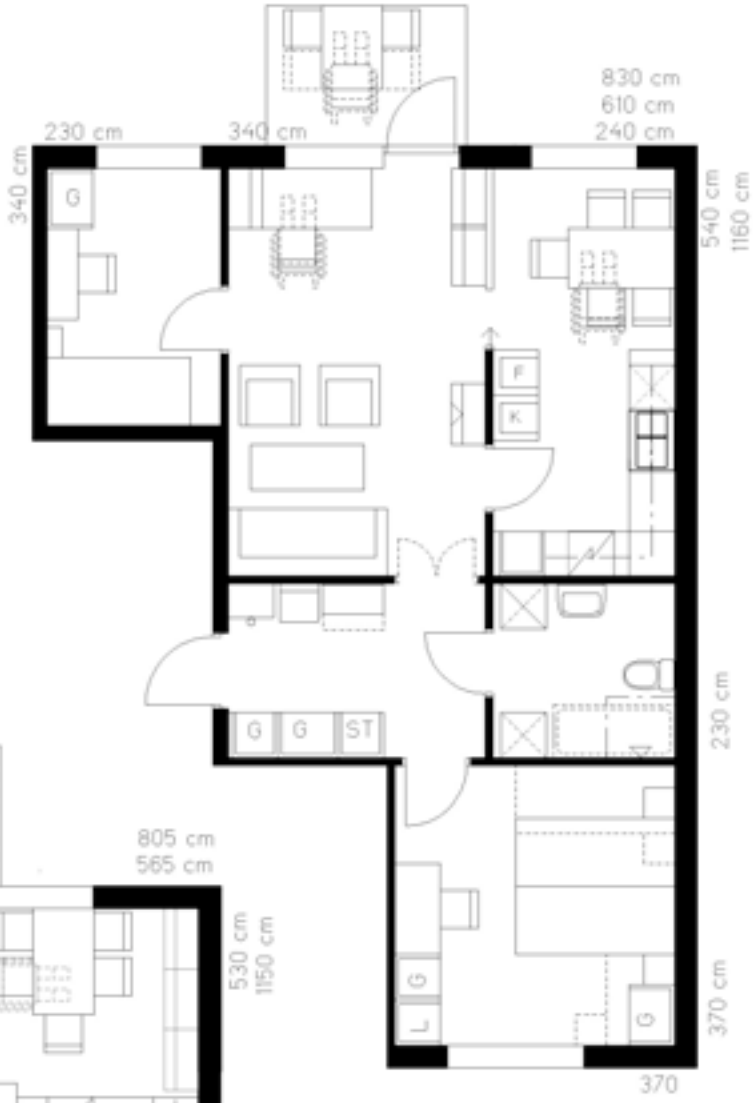

3.2.b
3 Rki 65,8 m2
3 fönsterrum
Utan avskiljbart köksutrymme

05 12 30 /EB

BO STADS LAGET

3.3.a
3 Rkv 63,8 m2
Enkelsidig
4 fönsterrum
Uppfyller dagens krav

3.3.b
3 Rki 63,8 m2
Utan avskiljbart köksutrymme
3 fönsterrum

05 12 30/EB

BO STADS LAGET

3.4.a
3 Rki 64 m2
3 fönsterrum
Utan avskiljbart köksutrymme
Avstånd till fönster 7,9 meter

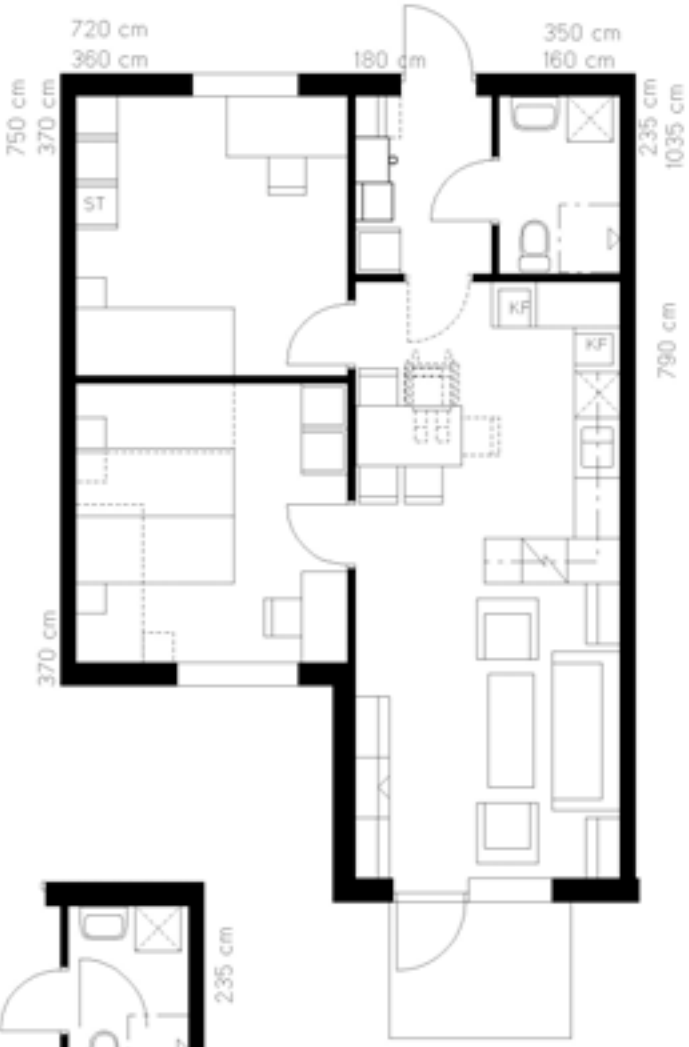
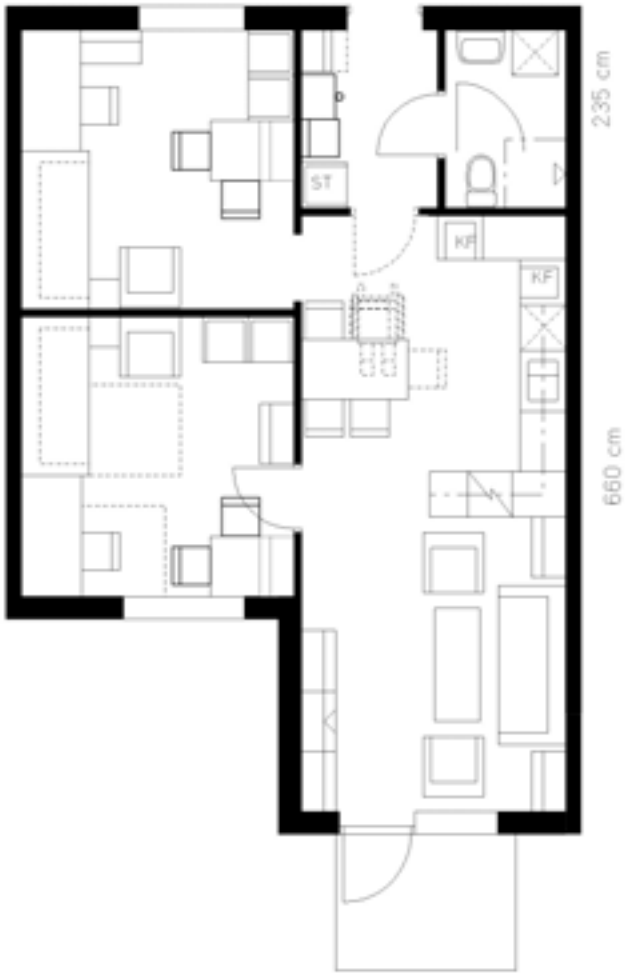
Användning som dublett